

Ali Nihat Tarlan
FUZÜLÎ'NİN BİLİNMIYEN KASİDELERİ

Burada asılları ile beraber tercümelerini neşre başladığım bu kasidelere, Fuzûlî hakkında değerli etüdler yapan asistanım Doktor Abdülkadir Karahan'ın elde ettiği bir mecmuada tesadüf edilmiştir. Fuzulî'nin ilim âlemince şimdiye kadar meçhul kalan bu manzumeler üzerindeki incelemelerini asistanım bizzat neşre edecektir.

Mecmuada Fuzûlî'nin «30» u Farsça, «13» ü Türkçe olmak üzere «43» kasidesi mevcuttur. Türkçeleri malûm olan bu şiirlerin Farsçalarından yalnız iki tanesi basılmış, diğerleri бүгüne kadar meçhul kalmıştır...

Müstensih hatası olduğu anlaşılan kelimelerin doğruları, haşiyede gösterilmiştir.

- قصیده فضولی بغدادی و منقبت حضرت علی کرم الله وجهه
1 -	د آرزوی ناوک او مردم ای کمان	سستی مکن بویم ازو ناوکی بران
2 -	د جان من همیشه خیال خندانک هست	ماند آن الف که بود در میان جان
3 -	ای چشم و غمزه ات زده صد و کجنا	که آشکار بر دل و جانم گهی نشان
4 -	با طبع تیز تیر تو قلیهم گرفت	زان قد و لر با و از آن چشم و لسان
5 -	بسته بان چشم تو جان هر کجا فاد	بر بود دل چو قد تو هر سو که شد روان
6 -	تیغ تو قابل دل سخت رقیب نیت	جانیکه هست سنگ مکن تیر خود بیان
7 -	گاهی اگر هوای کمانداریت بود	تیر ترا بستت دل خاکیم نشان
8 -	باقه دل ز بای تو الفت گرفت تیر	در راستی چو بنیستی بود در میان
9 -	بنیاد کرد رسم رقابت کمان کج	بر ذوق وصل تیر چو پی برد ناگهان
10 -	بنیاد سر بگوشش تو کرد موبو	از عشق بی قراری او نکته بیان
11 -	انداخت از تو دور بجان نیشاند	بالند که زور کرد بر آن زار و توان

5 - olacaktır بستد : بسته

6 - olacaktır تیر : تیغ

10 - olacaktır عشق و بی قراری : عشق بی قراری

- 12 — زین مرتبه چنانکشد سر بر آسمان
 13 — از بهر شکر چون نکشاید چنین دمان
 14 — شد روز عمر کوتاه این غم بهاشقان
 15 — گاهی که آفتاب کند قوس امکان
 16 — چون من کمان کج شد قاصد بیستان
 17 — که ضعف پوست ماند کشتی بر این چرخ
 18 — کردی تو در محل بیدادش امتحان
 19 — ناورد تاب آن بر آورد و صدگان
 20 — مخصوص من کن آنچه ز بیداد می توان
 21 — سروی چو نیست همچو تو در هیچ ستان
 22 — ز اولاد پاک شاه نجف میران خان
 23 — نایس یافت نبیه معموره جهان
 24 — الطاف مهربانی او گشته مینرسان
 25 — فیضش نجاص و عام رسد صلیم خان
 26 — بفراشت سر بذروه اعززش از علوشان
 27 — که او را از خلق هر دو جهان باز آفشان
 28 — ضامن شده بر آمده از عهده ضمان
- برداشت لغات تو از خاک تیره را
 دارد بدست بوس تو هر لحظه دستش
 در خانه کمان چومه من در آمی
 آری دلیل کوتاهی روز روشن است
 در از روی یا قن دولت وصال
 در چله بانشت ریاضت چنان کشید
 آخر سخن سعی چو اقبال قرب یافت
 جذب محبت تو کشاکش بر وفکند
 جز من که راست طاقت جو زوی تو
 ای سرو از کدام چمن کبر کشید
 گو یا نهال نورس باغ سیادت
 آن سید البشر که طفیل وجود او
 آن منظر نجا که کجبهور ممکنات
 در میمان سرای وجود انکمال بود
 نهاد پاکتف رول از کمال قدر
 آن صاحب کرامت و قی کو را
 در عالم فنا و بقا لطف عام او

olacaktır تیره را : تیره را — 11

olacaktır نشست و ریاضت : نشست ریاضت — 17

olacaktır تاب آن و بر آورد : تاب آن بر آورد — 19

- 29 — آدم چو بر بهار تقریب به صبرم یافت
- 30 — آورد جانب نجف مرتضی سناه
- 31 — ترک بهشت کرد و نجف را مقام است
- 32 — نو مید چون شود بی آدم سرسروی
- 33 — ای دلدل تو از گره تنگنای دهر
- 34 — از بطن قدرت آمده دلم بهطل
- 35 — قدر ترا اگر نکند فهم خصم تو
- 36 — در حکمتی که کرد عیان هستی ترا
- 37 — این بود که سخری پرده بر کشی
- 38 — عالم اگر چه داشت گمان در وجود
- 39 — تشبیه بجزوگان بدل و نیست کفر
- 40 — کی چون کف تو در بارادت فشانید
- 41 — بهر معامله سوی بازار آخرت
- 42 — جنت بدان متاع بود قیمت حقیر
- 43 — از بهر نظم گوهر اکرم سپهر را
- 44 — دلم خرای دشمنیت محنت حیم
- 45 — از باغ مخرجت بدستمان شکوه است
- در باغ بی خزان بهشت آفتابان
تبدیل بقعه داد زهر سختش امان
چون دید کاین مقام مبارک تر است از آن
گادوم سخوان مرحمت او میبمان
تا عرش بباراق نبی رفته همغان
حکم تو در رضای خدا هر دو توان
تیغ تو بس میان تو و خصم بر جان
از کتم غیب مقصد اصل غیب دان
بر جمله جهان تو همانا کنی عیان
حقا که شد یقین بوجود توان گمان
آن هر دو گره آمده ز رخسار و نشان
کی چون دل تو ز برضا بخرش گمان
گر کس بر متاع و لایق ترین دکان
راضی اگر شود و دزد دست را بجان
داوه قضا ز جلال لایق تو یمنان
پیوسته فوق دستیت دروختان
ظاهر شدت کار تو بر سپهر جوان

- 46 — جارست از تو ذکر و لایق تهنان
 47 — آن در که هست فلکشان آستان
 48 — از چاکران آل و محبان خاندان
 49 — دارم بلطف بی حد امید بیکران
 50 — بخشی مرا صفای دل و قوت زبان
 51 — راند ببح آل فضولی مدح خوان
- آدراک راز بازو کبوتر نموده
 هستی در مدینه علم نسی ولی
 شاها منم کینه سنگ آستان
 از بیکرانی گنم نیکیت هیچ باک
 یارب امیدوار که برانجم پیش ازین
 تا پیش ازین سخن برای رضای تو

امید وار بر آنم که پیش ازین : امید وار که بر آنم بیش ازین — 50
 olacaktır.

I

**Fuzûlî-i Bağdadi'nin Hazreti Ali (Keremullahu Veche) nin
 Menakibi hakkındaki kasidesi**

- 1 — Onun oku arzusuyle öldüm ey yay, gevşeklik etme, ondan bana bir ok ulaştır.
- 2 — Daima canımda onun okunun hayali vardır, can kelimesinin ortasındaki elif gibi.
- 3 — Ey gözü ve yan bakışı gönlüme ve canıma gâh aşikâr, gâh gizli yüzlerce cefa oku atan dilber,
- 4 — Senin okun, keskin zekâsiyle o gönül kapan endamdan ve o gönül alan gözden birçok şeyler öğrendi de,
- 5 — Gözün gibi nereye isabet etti ise can aldı; endamın gibi nereye gitti ise gönül kaptı
- 6 — Senin kılıcın (okun olacak) rakîbin katı yüreğine göre değildir. Taş olan yere ok atıp okunu ziyan etme!
- 7 — Bazan ok atmak arzusuna düşersen, benim mütevazı (hakîr, toprağa mensup) gönlüm senin için kâfi bir hedeftir.

8 — Ok, doğrulukta senin gönül kapan endamınla iyi ülfet etti. Çünkü arada cinsiyet vardır.

9 — Okdaki visal zevkını ansızın anlayınca eğri keman rekabeti ortaya çıkardı. (Rekabet usulünü tesis etti).

10 — Başını senin kulağına yaklaştırıp onun aşkından ve ıstıradan inceden inceye tafsilâta girişti. (kıl kıl nükteler beyan etti)

11 — Onu (oku) senden uzağa atıp kara toprağa saptırdı. Allah şahittir o inleyen, o dermansız biçareye zulmetti.

12 — (Lâkin) oku senin iltifatın yerden kaldırdı. Bu mertebeye erdikten sonra niçin başını göklere yükseltmesin?

13 — Her lâhza senin elini öpebiliyor. Nasıl şükran için böyle ağzını açmasın!

14 — Benim ay yüzlüm, yay evine geldiği zaman bu gamdan âşıkların ömrü kısaldı.

15 — Evet güneş kavısı burcuna geldiği zaman günlerin kısılması parlak delil ile sabittir.

16 — Visal devletine erişmek arzusuyla yayın endamı benim gibi birçok zaman büküldü.

17 — Çilelere kapandı öyle riyazet işkencesi çekti ki zaafdan bir deri bir kemik kaldı.

18 — Nihayet güzel ve muvaffakiyetli bir çalışmadan sonra sana yaklaşmak devletine erişince sen onun zulme ne derece tahammül edeceğini imtihan ettin.

19 — Senin sevginin câzibesi, onu ıstıraba düşürdü; o bu ıstıraba dayanamadı, feryad ve figana başladı.

20 — Senin cevr ve cefana benden başka kim dayanabilir ki... Elinden gelen zulmü yalnız bana hasret!

21 — Ey servi boylu güzel, hangi çimende serpilip boy attın, hiç bir bağçede senin gibi bir servi yok ki!...

22 — Sanki siyadet (ululuk, peygamber neslinden gelmek) bağının yeni yetişmiş bir fidansın, gûya insanların ve cinlerin emri olan Necf şahının (Hazreti Ali'nin) temiz evlâdındansın.

23 — O insanların ulusu ki, cihan mamûresinin binası, onun varlığının yüzü suyu hürmetine kurulmuştur.

24 — Allahın cömertlik vasfına mazhar olan o (Hazreti Ali) ki, bütün mükevvenata onun şefkatinin lütûfları ziyafet çekmiştir.

25 — Kerem ve sehâda o, o kadar kemal mertebesine vasil olmuştur ki varlık misafirhanesinde onun feyzi havas ve avâmı sofrasına çağırmaktadır.

26 — Kadr ve itibarı o kadar yüksektir ki Peygamberin omuzuna basıp şanınin yüksekliği ile başını arşın zirvesine deydirmiştir.

27 — O öyle bir kerem sahibi ve kevser sâkisidir ki her iki cihanın ekmeği ve suyu onun yaradılışından (hilkatinden) vücut bulmuştur.

28 — Fena ve beka âleminde onun her şeye şâmil olan lûtfu, lütuf mefhumunu üzerine yüklenmiş ve kefaletini yerine getirmiştir.

29 — Âdem, Havva'nın visali baharında, günahından dolayı Cennetin sonbaharı olmayan bağçesinde son bahar felâketine uğradığı zaman

30 — Hazreti Ali'nin (Murtaza) bulunduğu Necefe sığınmış ve bu memleket deyiştirmesi (tebdili hava) onu her mihnetten halâs etmiştir.

31 — Bu makamın (Necef) o makamdan (Cennet) daha mübarek olduğunu görüp cenneti terketti ve Necef'e yerleşti.

32 — Hazreti Âdem, Hazreti Ali'nin merhamet sofrasına misafir olduktan sonra Âden oğulları nasıl böyle bir ulu zatın lütuf ve ihsanından ümid kesebilir.

33 — Ey sen ki (Hazreti Ali) Döldülün, dünyanın dar muhitinden, Peygamberin Burakiyle beraber (at başı beraber) arsa kadar gitmiştir.

34 — Ey sen ki kudret karnından fiil beşiğine senin hükmün ve Allahın rızası daima ikiz olarak gelmiştir.

35 — Düşmanın eğer senin kadr ve itibarını anlamazsa senin ile düşmanın arasında tercüman olarak kılıcın kâfidir.

36 — Gayıp âleminin gizliliğinden senin varlığını ayan etmek hikmetinde gaybı bilen Hakkın asıl maksadı.

37 — Bu idi ki gizli sırdan perdeyi kaldırıp onu bütün cihana aşikâr edesin.

38 — Âlem, Hakkın varlığında her ne kadar şüphe ediyor idiyse de hakkâ ki senin varlığında o şüphe yakine tebeddül etti.

39 — Denizi ve madeni (cevher madeni) senin gönlüne ve eline benzetmek küfürdür. Her ne kadar ikisi de altın bağışlayıcı ve inci saçıcı ise de;

40 — Deniz, senin avucun gibi ne zaman severek inci saçtı, maden (cevher madeni) senin gönlün gibi ne zama rıza ile altın bağışladı?

41 — Ahiret pazarında alış veriş için herkes bu dükkândan senin sevginin metasını oraya götürüyor.

42 — O meta karşısında cennetin kıymeti ne kadar hakîr kalır. Eğer onun rızası elde edilirse cenneti bedava bile verir.

43 — Yıldız incilerini dizmek için kazayı İlâhî gök yüzüne senin sevginin ipinden ip vermiştir.

44 — Sana düşman olmanın cezası daima cehennemdir, daima dostluğunun mükâfatı cennet bağçeleridir.

45 — Selmanın eli senin mucizenin bağçesinden çiçek derledi. Senin işin ihtiyara ve gence açıkça ayân oldu.

46 — Sen; şahinin, güvercinin sırrını idrak edensin. Her zamanda veliliğin zikri, seninle câridir. (Velilik seninle sana tevessül ile kaimdir)

47 — Sen Peygamberin ili mşehrinin kapısısın. Fakat öyle bir kapı ki dokuz felek onun eşiğinin toprağıdır.

48 — Ey şah, ben senin eşiğinin hâkîr bir köpeğiyim, Âli Resûl kölelerinden ve ehli beyit muhiblerindenim.

49 — Günahımın sonsuz olmasından hiç korkmıyorum, çünkü senin hadsiz lûtfundan sonsuz ümidim vardır.

50 — Ya Rabbi umuyorum ki bana bundan ziyade gönül temizliği ve dil (söz, şiir) kuvveti ver.

51 — Tâ ki kasîde yazan Fuzûlî senin rızan için Âli Resûl hakkında bundan daha fazla eserler vücuda getirsin.

قصیده فضولی
شیون بخت و حجت لیث اللد الغالب

1 - متصل از حرکات فلک چو گانی	منم افتاده چو پرگار بسز کردانی
2 - گاه در وادی فقر ز بی سامانی	گاه در وادی ارباب ز بی قبالی
3 - گاه در گوش محنت بغم نهانی	گاه در کوی بلا با علم رسوانی
4 - چرخ را بادلم اندیشه ناطرمانی	بخت را با الم سابقه بد عهدت
5 - عمر کردم تلف از غایت بی عافانی	مردم دیده من خون جگر خورده سی
6 - این متاعیست که دارد همه جانانی	بدتی بر تعین بی کسب عرفان
7 - عمر صرف طلب معرفت نادانی	چو گوئم بی یقین دیده دانش دیدم
8 - بیشتر از ملکی بیشتر از انسانی	باقی عمر بر اینم که کنم بهر معاش
9 - بود در طرز زاد کیفیت روحانی	طوطی طبع مرا اگر چه بهنگام سخن
10 - که شود مضحکه چون لجه هندوستانی	دور از فهم خیمان شده نزدیکان
11 - نیست پیدا که میسر شود آن هم بانی	ترک و نیی بخت ساحت عقیبی گروم
12 - خسر دنیا و الاخره پیشانی	آه اگر باشم از مبداء تقدیر روم
13 - که شوم مستحق رحمت ربانی	مدد از علم و عمل می طلبیدم عمری
14 - علمم نیز هوا و سوسه شیطانی	علمم افسوس که جز شیوه تزویر نشد

2 - olacaktır باده : وادیه

3 - olacaktır پنهانی : تنهائی

4 - olacaktır بدعهدی : بدعهدیت

5 - Bu beytin ikinci mısraı 6 ncı beytin ikinci mısraıdır.

6 - Bu beytin ikinci mısraı 5 inci beytin ikinci mısraıdır.

- 15 — بامیدی که پی علم و عمل حسب علی
- 16 — آن امام همام که زوای رضا عطا شد
- 17 — رای او رافع رایات همان است
- 18 — نفرت از طاعتش نکار فرمان خدا
- 19 — حکمت از دوشش کرده اساطقت
- 20 — اهل حکمت بهین واسطه دعوی راند
- 21 — گر نباشد جهت قوت ارکان جو
- 22 — میزبان کرم او بسر خوان بهشت
- 23 — غمزم این عالمیان را سوی آن است
- 24 — بافت از بر تو صیت صفتش بغدا
- 25 — آری آنجا که بر آید سخن از شیر خدا
- 26 — ای شهنشاه قضا را می قدر قدر که
- 27 — در محالی که کشد موباب صاف تو
- 28 — تر از مرتبه بندگیست ممکن نیست
- 29 — گر بگیوان رسد از دور تدریج حلال
- 30 — و بر بد حکم قضا شیر فلک را از جا
- 31 — کمان کف و سحر و لایست ز همین
- 32 — خواهم از بخت که هم صرف شمار شود
- گیرم دست درین وادی سرگردانی
هم بر آنسی مستحکم شده بهم بر جانی
شان او منزل آیات عظیم الشانی
انحراف از رهش اقرار بی ایمانی
که بدان بنیه دگر رو نهند ویرانی
که جهان قابل آن نیست که گردانی
در کف غربت او رشته عالمی
خلق را خوانده عمو مازنی جهانی
جز صلاهی سر خوان کرم او پانی
انطفانازده شهره نو شر اوانی
چه سگست آنکه زنده م ز سگ سامانی
درک را دانش تو دانه حیرانی
و هم را وسعت آن کو که کند میلی
بخدا بندگیست هست به ازانی
میرسد هندوی هندوی ترا کیلانی
میتوانی که بجایش سگ خود بشانی
سخنم به ز در بحری و لعل کانی
در و لعلی که بمن داشته از زانی

- 33 — بصفای سخن و حسن فصاحت ثانی
 34 — قطره را بنود حوصله عثماني
 35 — دشنامی نسب فرقه چنگیز خانی
 36 — کار من نیست بخرم و من است
 37 — که گرامیر دارم زنده ارسلانی
 38 — بلبل ناطقه را فرصت خست الحانی
 39 — دارو ایر و بفضولی خیرین ارزانی
- در عراق عرب امروزه منم سلما ترا
 گرچه دلطف او از تبه سلما منیت
 لیک سلما هم عمر تلف کردی
 من کین مایح و منوب باهل البیتیم
 بهین محرم ارباب فرستیدم
 دارم امید که تا هست لک از سخن
 فضل مداحی اولاد نبی را دادم

37 — محرم : olacaktır

II

FUZULÎ'NİN KASİDESİ

Bahttan şikâyet ve Allahın galib arslanının (Hazreti Ali'nin) medhi

1 — Ben bir çevgâna benziyen feleğin hareketlerinden dolayı daima ber pergâr gibi (baş dönmüş) avâreliğe düşmüşüm

2 — Bazan ikbalsizlikten idbar vâdisindeyim, gâh elimde avucumda bir şey yok fakirlik çölünde dolanıyorum.

3 — Bazana belâ diyarında rusvâlık bayrağını çekmiş dolaşıyor: bazan mihnet köşesinde gizli ıstırabımla haşır neşir oluyorum.

4 — Eskiden beri bana düşman olan bahtın elemi içindeyim, çarh hiç gönlüme uymıyor, o endişe ile kıvranıp duruyorum.

5 — Gözbebeğim, nice ciğer kanı içti, ne kadar irfansızmışım; beyhude bir ömür telef ettim.

6 — Bir müddet, bir mevki kazanmak için irfan peşinde koştum. Bu, her yerde ucuza giden bir meta'dır.

7 — İlim gözünü iyice açınca gördüm ki ömrü cihalet marifetini talep etmekle geçirmişim.

8 — Bundan sonra ömrüm varsa yaşamak için insanlıktan evvel melekliğin fevkine yükselmeğe karar verdim.

9 — Şairliğimin papağanı her ne kadar şiir söylediği zaman üslûbunda ruhanî bir neş'e ibda' ediyorsa da

10 — Bu, ruhu alçak insanların idraklerinden o kadar uzaktır ki hemen hemen Hindistan lehçesi gibi gülünç telâkki edilecek

11 — Ukbada rahat etmek için dünyayı terkettim. Onun da müyesser olup olamayacağı belli değil.

12 — Eyvah eğer alın yazısı yazıldığı zaman benim alınma dünyada da ahrette de husran içinde olacağım yazılmışsa!

13 — Belki onların yüzü suyu hürmetine Allahın merhametine müstahak olurum diye bütün bir ömür ilim ve amelden imdad umdum

14 — Yazık ki ilmim bir tezvirden amelim de şeytan vesvesesi olan bir hava ve hevesten başka bi rşey çıkmadı

15 — Umuyorum ki ilim ve amel olarak bu sergerdanlık vâdisinde benim elimi Ali sevgisi tutar

16 — O her kesin imamı, pişvası olan Ali ki rızasını kazanmak için ona itaat etmek hem insanlara hem cinlere borçtur.

17 — Onun reyî, cihan ârâlık bayraklarını yükseltir; onun şanı âzîmüştanlık âyetlerinin indiği yerdir.

18 — Ona itaatten nefret etmek Allahın fermanını inkârdır. Onun yolundan ayrılmak imansızlığı ikrar etmektir.

19 — Allahın hikmeti, yaradılışı, bu bina viran olmasın diye, onun sevgisinin temeli üzerine krumuştur.

20 — Bu sebepten hikmet ehli (hükema) cihan fena kabul etmez diye dâva edip duruyorlar.

21 — Varlık rükünlerinin kuvvet sebepleri (bunları birbirine bağlı ve ahenkli bir şekilde tutacak zahirî, görünür bir vasıta) yoksa (bundan endişe etmemeli) zira âlemi kurmak ipini o istiyerek elinde tutmaktadır.

22 — Onun kereminin ev sahibi bütün halkı misafır olarak cennet-sofrası başına dâvet etmektedir.

23 — Bu âlemdekilerin o âleme azmetmelerine tek sebep onun kereminin sofrası başına dâvet edilmeleridir.

24 — Onun evsafının, şöhretinin nûrundan Bağdadda Nuşirevanın şöhret ateşi sönmüştür.

25 — Evet Allahın arslanından bahsedilen bir yerde hangi köpek bir Sasaniden bahsedebilir?

26 — Ey re'yi kaza, kudreti kader olan şehinşah, senin ilmin idrak için bir hayret dairesidir. (İdrak senin ilmin karşısında hayretlere düşer)

27 — Senin vasıflarının alayı bir yerde saf bağladı mı, vahimede o genişlik yoktur ki orada bir meydan vücade getirsin

28 — Senin kölen olmak o kadar yüksek bir mertebedir ki onun fevkinde bir mertebe olamaz. Allaha yemin ederim ki sana köle olmak sultan olmaktan daha iyidir.

29 — Zamanın tesiri tedricen Keyvan yıldızına hâlele eriştirebilir; fakat yine o zaman ile senin kölenin kölesi Keyvana yükselir.

30 — Kazayı İlahî felek arslanını (güneşi) mevkiinden düşürdüğü zaman sen onun yerine kendi köpeğini nasbedebilirsin.

31 — Cevher madeni bir hububat ölçüğü, deniz ise bir takım koğalardır. Senin methinin uğuriyle benim sözüm denizin incisinden ve madenin lâlinden daha güzeldir.

32 — Talihimden istiyorum ki bana pek ucuz ihsan ettiğin bu inci ve lâl yine senin uğuruna sarfedilsin.

33 — Bugün Irakı Arabda şiirin temizliği, ve fesahatin güzelliği bakımından ikinci Selman benim

34 — Her ne kadar üslûb güzelliğinde Selman derecesinde değilim; zira bir katre bir ummanın havsalasına sahip olamaz.

35 — Lâkin Selman bütün ömrünü Cengiz Han ailesinin meth ve senâsı uğrunda sarfetti

36 — Halbuki ben Ehli Beytin bir hakîr meddahı ve mensubiyim. Benim işim onları methetmek ve onların menkibelerini okumaktır.

37 — Şu kadar bir öğünmemle zekâ sahipleri Selmanlık dâvasının kime ait olduğunu anlarlar

38 — Şiir gülzarında natika bülbülüne güzel terennümler fırsatı düştüğü müddetçe umarım ki

39 — Cenabı Hak Peygamber evlâdını methetmek faziletini daima mahzun Fuzûliye lûtf ve ihsan etsin.

وله فی منقبت علی کرم اللہ وجہہ

سجدہ خاک نجف مرغوب اہل عالم است	— 1	چون نباشد سجده کہ جائیکہ خاکش آرد است
قد خواہی سیر صحرائی نجف کہ گزینش است	— 2	بام حضرت راضی و نقیضش یکش است
فیض جمعی روی نہ بر یک صحرائی نجف	— 3	کز صفاء فرزندش ہشتم صد مرتب است
ہست زینت بخش صحرائی نجف خطای است	— 4	یا طراجم حدید گشتہ شش ارجم است
حیدرت آموده در وقت صفاء بخش	— 5	یا میجا خفتہ بردمان پاک مریم است
ساکن چاک نجف را ہست عا ز سلطنت	— 6	خاک پای ساقی کوثر بہ از جام جہنم است
فی زمین ہست آں دم شدت آخاک پاک	— 7	نوح را ہم توتیای دیدہ ہای پریم است
نیت در عالم مقام خمی شتر از جام نجف	— 8	آری گری آن مقام مقتدای عالم است
شیریزدان جمید صغیر کہ با توفیق فضل	— 9	در حرم قدر مصراع ریالت محترم است
آن امام مشرق و مغرب کہ در حکام دین	— 10	حکم او بر ہر چہ لاحق شد قضای مبرم است
آن کرم پیشہ کہ دارد جمال عفو او	— 11	جرم قصد قتل او مجرم گرا بن بلغم است
با وجود وجود آن پیام قانون کرم	— 12	دعوی وجود و سخا کفر است گرا ز جام است
کی بود جولان کردہ دل دل خشت ترا	— 13	کتر از زالیست میدان او کرم است
نور او کز بطن غیب افتادہ در جہد ظہور	— 14	با شعاع لمعہ نور نبوت تو اتم است
نور وحدت منقسم گشتہ است در صورت	— 15	صورت الفت دلیل اتحاد مقسم است
مرخصا را کس نماند است غیر از مصطفی	— 16	ہست نفس او بمعنی کربصورتین علم است

olacaktır جای : جام — 8

13 — Bu beytin birinci mısramı anlayamadık. Bir yanlışlık olması muhtemeldir .

- 17 — کیش بدامان نگس منزند و سقیبل
فیض بردامان نگس منزند و سقیبل
- 18 — فیض در یابی علی مانند یابی مدغم است
دامن پاک علی جویست از ویابی فیض
- 19 — فعت در گاه او بالا تر از نه طار عم است
پس کس را نیست در ک فعت در گاه او
- 20 — آفتاب فعت او عین عرش عظم است
عرش عظم ز روست همت والای او
- 21 — گرچه گشت رسالت را نکین خاتم است
سنگ نادران سنگدل کار کند بت
- 22 — چون نباشد ستر حلال رموز مبهما است
از رموز مبهما است اورا ک ستر اولی
- 23 — با وجود آنکه دشمن در شایش است
با وجود آنکه دارد دست در کوش خدر
- 24 — خارج از حصرو برون از حیطه کف است
در میان دوستان و دشمنان او ضلک
- 25 — ای که در عالم دلت از کثرت غم است
ذکر او را نقش کن بر لبه بر لوح زبان
- 26 — دشمن او را جهان محنت سرای مظلوم است
در جهان گرفت گم دشمن با دور است
- 27 — خصم او را عالم تیره لباس نام است
چون نباشد خصم او در عالم تیره خزن
- 28 — خاطر من شاید در عالم دل من خرم است
منت ایزد را که بر غم عدو با مهر او
- 29 — ای رطب روزی سلمان بصب است
چیده ام من هم ز نخل مهر او بوی دشمن
- 30 — بلکه میگویم که او را فحاصی چون من است
نیست کم از هیچکس خلاص من را او
- 31 — که خبیات حجت بهرح تو فوضولی است
یا امیر المؤمنین شد مدت پنجاه سال
- 32 — متصل خاک دست او را فک است
لیکن فی مانند مداحان دیگر نیستی
- 33 — ز آنکه فرق او درین درگاه خاک مقدم است
قافش شکست پیری لیک در شکر با

- روز و شب با چاکران آستان سجده است
 قامت او زیر بار منت دور است
 پیش او در دعوی اثبات نسبت است
 تا زمان اقدارت گفتار در مدح و ذم است
 زانکه ذکر او جبر حتمی دل را هر چه است
- 34 — و انهم از خوان تو ادر مقرر می برود
 — 35 — پر شد در خاک درگاه تو و بهر همین
 — 36 — گریه و انصاف در هر جا که با هر که است
 — 37 — تا بود دل را تمیز اعتبار نیک و بد
 — 38 — باد و در هر زمان ذکر امیر المومنین

III

**Yine Fuzûlî'nin, Hazret-i Ali (Kerremallahü veche) nin
 menkabeti hakkında**

1 — Bütün insanlar Necef toprağına secde etmek isterler. Toprağı insan olan bir yer nasıl secdegâh olmaz?

2 — Eğer kadr ve itibar istiyorsan Necef sahrasını dolaş. Zira o sahra o kadar şerefli dir ki oradaki saf saf kum nakışları yükseklik damına çıkan merdiven basamaklarıdır.

3 — Necef sâhrasının kumlarını göz yaşları nla yıka. Zira o sahra o kadar temizdir ki her zerresi yüz zezem kaynağıdır.

4 — Necef sâhrasını süsleyen kum çizgileri midir yoksa Hazreti Ali'nin beşiğini süsleyen yılan kavî menevişler midir?

5 — Hazreti Ali mi Necefin safa veren çölünde istirahatgâhına çekilmiştir, yoksa Hazreti İsâ mı Meryemin temiz eteğinde uyuyor?

6 — Necef toprağında oturan insan sultanlıktan utanır. Kevser sâkîsinin ayağının toprağı Cem'in kadehinden daha iyidir.

7 — O temiz toprak yalnız Âdemin vücudunun sırrı değildir; Nuhun da yaşlı gözlerine tutyadır.

8 — Âlemde Necefdan daha güzel bir makam yoktur; evet evet o âlemin imamının (Hazreti Alinin) makamıdır .

9 — Allahın arslanı saflar yaran Hazreti Ali ki faziletinin tevfi-kiyle Peygamberin mi'racının kadri hariminde ona mahremdir.

10 — O maşrik ve mağrûbın imamı ki din hükümlerinde onun hükmü hangisine lâhik oldiyse o hüküm mübrem bir kazayı ilâhidir.

11 — O o kadar kerimdir ki onu öldürmeğe kasdetmek cürmünü mücrim İbn-i Mülcem dahi olsa, af etmesi ihtimal dahilindedir.

12 — O kerem kanununun müessisinin kerem ve ihsanı karşısında Hâtem dahi cömertlik ve ihsan dâva etse kâfir olur.

13 — (Birinci mısraında bir yanlışlık olacak) Onunla savaş meydanına giren Rüstem dahi olsa bir koca karıdan daha âcizdir.

14 — Onun gayıp karnından zuhûr beşiğine düşen nuru, Peygamberlik nurunun parıltısının şuaı ile ikizdir

15 — Şeklen vahdet nuru inkisam etmiştir; amma onların uzlaşmasının şekli bu ayrılanın birliğine delildir.

16 — Murtazayı kimse Mustafadan ayırdetmez, surette onun amcasının oğludur ama hakikatte bizzat kendisidir.

17 — Feyz, ancak kuvvetli bir sevgi ile (Hazreti Ali) nin eteğine yapışan insana müyesser olur.

18 — Hazreti Alinin temiz eteği feyiz deryasından bir dalgadır. Feyiz Ali kelimesinin sonundaki yâda idgam edilmiş yâ gibidir. [(Ali) kelimesinin sonunda yâ teşdidlidir: Aliyy]

19 — Hiç kimse onun dergâhının yüksekliğini idrak edemez. Onun dergâhının yüksekliği dokuz feleğin fevkindedir.

20 — Arşî âzam onun yüksek himmetinin eli altındadır. Onun yüksekliğinin güneşi (Arşî âzam) ın gözüdür. [yahut arş kelimesinin ilk harfi olan ayın'dır]

21 — O, her ne kadar peygamberlik parmağındaki yüzüğün taşı ise de onu lâale benzeten kıymet bilmez bir taş yürekliden başka bir şey değildir.

22 — Onun sırrını idrak, anlaşılmasız remizlerdendir. Fakat nasıl olmasın ki o, müphem remizleri halleden Hakkın bir sırrıdır.

23 — Her ne kadar dostları onu anmaktan hazer ederler, her ne kadar düşmanları onu methetmekte dilsiz iseler de

24 — Dostlar ve düşmanlar arasında onun vasıfları sayılmakla bitmez, hudutlandırılmaz. Keyfiyet ve kemmiyet sahasından hariçtir.

25 — Ey çok gamlı ve muztarip insan, daima dilinin sahifesine onun zikrini yaz.

26 — Onun düşmanı eğer yolunu azıtmış bir insan ise hiç hayret etmemeli; çünkü cihan, onun düşmanına karanlık bir mihnet yeridir.

27 — Onun düşmanı nasıl bu karanlık âlemde melûl ve mahzun olmasın. Bu karanlık âlem, onun düşmanı için bir matem elbisesidir.

28 — Allaha çok şükür olsun ki bu âlemde onun düşmanının rağmına benim kalbim onun sevgisiyle şâd ve bahtiyardır.

29 — Ben de onun sevgisinin fidanından kıymetli bir koku toplamışım. (İkinci mısra'nın sonu eksiktir. Asıl metinde nasib kelimesinden sonra vardır).

30 — Onun yolunda benim kalbimden gelen sevgi hiç kimseninkinden az değildir. Hattâ diyebilirim ki onu benim kadar hulûs ile seven azdır.

31 — Ey Emirülmü'minin, elli senedir ki Fuzûlî'ye Cenabı Hak senin methini ilhâm ediyor.

32 — Lâkin diğer methedenler gibi kudretsizce değil, çünkü daima senin kapının toprağını tavaf eder ve onu öper.

33 — İhtiyarlık onun belini büktü; lâkin şükürler olsun ki bu dergâhta onun başı ayak altında ezilen topraktır.

34 — Daima senin sofrandan muayyen bir rızkı vardır. Damia senin eşiğinin kulları ile arkadaşdır.

35 — Senin dergâhının toprağında ihtiyarladı. Ve yalnız bunun için onun beli devranın minnet yükü altında iki büklümdür.

36 — İnsaf edilirse, nerede olursa olsun ve kim olursa olsun onunla sana mensûbiyet dâvasını ispata kalkışan mağlûb olur.

37 — Gönülde iyi ve kötüyü ayırdetmek hâssası, dilde meth ve zem kudreti bulunduğu müddetçe

38 — Her dilin daima vird edindiği şey Emirülmü'mininin zikri olsun. Zira zikri gönül yaralarına merhemdir.